

แบบรายงานการตรวจราชการระดับเขตสุขภาพ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561

คณะที่ 1 การส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคและการจัดการสุขภาพ

หัวข้อ ร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 0 - 12 ปี ฟันดีไม่มีผุ (Cavity free)

เขตสุขภาพที่ 6 รอบที่ 2 ปีงบประมาณ พ.ศ.2561

1. ประเด็นการตรวจราชการ

- 1.1 การส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในช่องปาก เพื่อให้เด็กปราศจากฟันผุ
- 1.2 ควบคุมโรคในช่องปากและลดการสูญเสียฟันแท้ในเด็กอายุ 12 ปี
- 1.3 ขยายความครอบคลุมสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียน

2. สถานการณ์

สถานการณ์ฟันผุในเด็กกลุ่มวัยต่างๆ พบว่ามีค่าร้อยละฟันผุลดลง ดังตาราง

ปีงบประมาณ	58	59	60	61 (6 เดือน)	61 (10 เดือน)
18 เดือน	7.09	5.57	4.38	5.16	5.02
3 ปี	37.78	31.11	26.07	26.94	27.1
6 ปี	7.5	6.01	7.24	4.73	5.66
12 ปี	31.42	27.32	36.93	28.59	25.4

สำหรับตัวชี้วัดตรวจราชการร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ฟันดีไม่มีผุ (Cavity free) ในปี 2560 เท่ากับ ร้อยละ 72.02 ซึ่งผ่านเกณฑ์ สำหรับในปีงบประมาณ 2561 ได้ทำการตรวจเด็กอายุ 12 ปี ไปแล้วทั้งหมด 29,464 คน พบว่าฟันดีไม่มีผุหรือ Cavity free เท่ากับ ร้อยละ 83.58 ซึ่งผ่านเกณฑ์

จังหวัด	เด็กกลุ่มอายุ 12 ปี ในเขตรับผิดชอบ				
	ทั้งหมด (C)	ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก (B)	อัตรา (B/C)*100	ฟันดีไม่มีผุ (A)	อัตรา (A/B)*100
สมุทรปราการ	14,998	2,680	17.78	2,160	80.60
ชลบุรี	16,611	7,182	43.24	5,694	79.28
ระยอง	8,811	3,304	37.50	2,615	79.15
จันทบุรี	5,313	2,742	51.61	2,437	88.88
ตราด	2,337	1,162	49.72	820	70.57
ฉะเชิงเทรา	8,314	5,545	66.69	4,977	89.76
ปราจีนบุรี	5,613	1,568	27.94	1,151	73.41
สระแก้ว	7,167	5,088	70.99	4,610	90.61
ภาพรวมเขต	69,164	29,271	42.32	24,464	83.58

3. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ (ระบุนายการข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการตรวจติดตามที่จำเป็นในแต่ละประเด็น)
 ตารางแสดงผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดร้อยละเด็กกลุ่มอายุ 0 - 12 ปี ฟันดีไม่มีผุ (Cavity free)
 ปีงบประมาณ 2561 (ตุลาคม - มิถุนายน 2561) (ที่มา : HDC 16 กรกฎาคม 2561)

ลำดับ	รายการข้อมูล	จังหวัด									ภาพรวมเขต
		สมุทรปราการ	ชลบุรี	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	ฉะเชิงเทรา	ปราจีนบุรี	สระแก้ว		
1.	การส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในช่องปาก เพื่อให้เด็กปราศจากฟันผุ										
1.	ร้อยละของเด็ก 0 - 2 ปี รับการตรวจสุขภาพช่องปาก	เป้าหมาย	18,772	25,571	14,727	10,470	4,732	14,584	11,698	13,204	113,758
		ผลงาน	8,184	17,269	6,863	6,828	2,699	9,484	6,406	9,704	67,437
		อัตรา/ร้อยละ	43.6	67.53	46.60	65.21	57.04	65.03	54.76	73.49	59.28
2.	ร้อยละของเด็ก 0 - 2 ปี ผผค. ได้รับการฝึกแปรงฟันโดยลงมือปฏิบัติ	เป้าหมาย	18,772	25,571	14,727	10,470	4,732	14,584	11,698	13,204	113,758
		ผลงาน	9,172	19,137	5,727	6,985	2,712	10,740	6,592	8,726	69,791
		อัตรา/ร้อยละ	48.86	74.84	38.89	66.71	57.31	73.64	56.35	66..09	61.35
3.	ร้อยละของเด็ก 0 - 2 ปี เคลือบ/ทาฟลูออไรด์ เฉพาะที่	เป้าหมาย	18,772	25,571	14,727	10,470	4,732	14,584	11,698	13,204	113,758
		ผลงาน	7,533	14,404	3,751	5008	2,219	6,939	6,455	7,122	53,431
		อัตรา/ร้อยละ	40.13	56.33	25.47	47.83	46.89	47.85	55.18	53.94	46.97
4.	ร้อยละของเด็ก อายุ 3 - 5 ปี เคลือบ/ทาฟลูออไรด์ เฉพาะที่	เป้าหมาย	25,446	42,017	21,338	12,912	4,962	19,511	14,500	16,358	158,044
		ผลงาน	4,623	21,962	5,337	5,802	3,056	9,249	8,461	9,721	68,211
		อัตรา/ร้อยละ	18.17	52.27	25.01	44.93	51.26	47.40	58.35	59.43	43.16
5.	ร้อยละเด็กอายุ 6 - 12 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก	เป้าหมาย	95,532	116,910	59,875	35,128	15,552	54,884	37,874	46,872	462,627
		ผลงาน	21,395	61,488	18,008	17,026	10,101	33,987	13,990	30,826	206,821
		อัตรา/ร้อยละ	22.40	52.59	30.08	48.47	64.95	61.93	36.94	65.77	44.71
6.	ร้อยละของเด็ก อายุ 6 ปี ได้รับการเคลือบหลุมร่องฟัน	เป้าหมาย	10,520	16,408	8,001	4,666	2,101	7,326	5,297	6,195	60,550
		ผลงาน	621	2,864	752	798	786	1,008	503	1,079	8,411
		อัตรา/ร้อยละ	5.90	17.45	9.40	17.10	37.41	13.69	9.50	17.42	13.89
7.	ร้อยละของเด็ก อายุ 6 - 12 ปี ได้รับการบริการส่งเสริมป้องกัน	เป้าหมาย	95,532	116,910	59,875	35,128	15,552	54,884	37,874	46,872	462,627
		ผลงาน	25,017	72,106	24,445	19,030	10,313	38,951	18,594	35,386	243,842
		อัตรา/ร้อยละ	26.19	61.68	40.83	54.17	66.31	70.97	49.09	75.49	52.71
8.	ร้อยละของเด็ก อายุ 18 เดือน ปราศจากฟันผุ (Caries free)	เป้าหมาย	1,079	1,476	576	535	329	846	555	865	6,261
		ผลงาน	1,016	1,413	549	510	315	794	521	828	5,946
		อัตรา/ร้อยละ	94.16	95.73	94.16	95.33	95.74	93.85	93.87	95.72	94.97

ลำดับ	รายการข้อมูล	จังหวัด									ภาพรวมเขต
		สมุทรปราการ	ชลบุรี	ระยอง	จันทบุรี	ตราด	ฉะเชิงเทรา	ปราจีนบุรี	สระแก้ว		
1.	การส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคในช่องปาก เพื่อให้เด็กปราศจากฟันผุ										
9.	ร้อยละของเด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries free)	เป้าหมาย	1,511	4,848	1,628	1,507	750	2,850	1,714	2,305	17,123
		ผลงาน	1,047	3,828	1,056	1,229	491	1,969	1,207	1,718	12,545
		อัตรา/ร้อยละ	69.29	78.80	64.86	81.55	65.47	69.09	70.42	74.53	73.26
10.	ร้อยละของเด็กกลุ่มอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries free)	เป้าหมาย	2,632	7,116	3,268	2,734	1,148	5,583	1,506	5,065	29,052
		ผลงาน	1,623	5,165	2,347	2,137	707	4,233	1,044	4,406	21,662
		อัตรา/ร้อยละ	61.66	72.58	71.82	78.16	61.59	75.82	69.32	86.99	74.56
2.	การควบคุมโรคในช่องปากและลดการสูญเสียฟันแท้ ในเด็กอายุ 12 ปี										
1.	ร้อยละของเด็กอายุ 3 - 5 ปี ได้รับบริการทันตกรรม	เป้าหมาย	25,446	42,017	21,338	12,912	4,962	19,511	14,500	16,358	158,044
		ผลงาน	11,103	29,574	10,478	8,649	4,100	14,015	10,811	13,943	102,673
		อัตรา/ร้อยละ	43.63	70.39	49.10	66.98	68.77	71.83	74.56	85.24	64.96
2.	ร้อยละ 60 ของเด็กอายุ 6 - 12 ปี ได้รับบริการทางทันตกรรม	เป้าหมาย	95,532	116,910	59,875	35,128	15,552	54,884	37,874	46,872	462,627
		ผลงาน	26,247	72,532	24,832	19,321	10,610	39,231	19,444	35,658	247,875
		อัตรา/ร้อยละ	27.47	62.04	41.47	55.00	68.22	71.48	51.34	76.08	53.58
3.	ร้อยละของเด็กกลุ่มอายุ 12 ปี ฟันดีไม่มีผุ (Cavity free)	ทั้งหมด (C)	14,998	16,611	8,811	5,313	2,337	8,314	5,613	7,167	69,164
		ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก (B)	2,680	7,182	3,304	2,742	1,162	5,545	1,568	5,088	29,271
		ฟันดีไม่มีผุ (A)	2,160	5,694	2,615	2,437	820	4,977	1,151	4,610	24,464
		อัตรา (A/B)*100	80.60	79.28	79.15	88.88	70.57	89.76	73.41	90.61	83.58
3.	ขยายความครอบคลุมสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อทันตสุขภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียน										
1.	ร้อยละของโรงเรียนปลอดน้ำอัดลม ลูกอม ขนมกรุบกรอบ และเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของน้ำตาลเกิน 5%	เป้าหมาย	0	293	0	227	0	357	277	0	1,154
		ผลงาน	0	267	0	219	0	210	212	0	908
		อัตรา/ร้อยละ	0	98.13	0	96.47	0	58.82	76.52	0	78.68

4. สรุปประเด็นสำคัญที่เป็นความเสี่ยงต่อการทำให้การขับเคลื่อนนโยบายหรือการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ (Key Risk Area/ Key Risk Factor) ซึ่งได้จากการวินิจฉัย ประมวล วิเคราะห์ สังเคราะห์ จาก การตรวจติดตาม

4.1 การบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในเขตเมืองและเขตชนบทบางพื้นที่ มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน เช่น สมุทรปราการและสระแก้ว การดำเนินงานการควบคุมโรคฟันผุในเด็กปฐมวัยและวัยเรียนในระดับเขตดีขึ้นตามลำดับ แต่ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพและการเข้าถึงบริการในพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบท เพื่อให้การควบคุมโรคฟันผุในกลุ่มเด็ก 0 - 12 ปี มีแนวโน้มที่ดีขึ้น

4.2 เร่งรัดสร้างความร่วมมือกับท้องถิ่น โรงเรียน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพทั้งภายในและภายนอกในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน เพื่อให้เกิดการควบคุมพฤติกรรมมารับประทานขนมหวาน น้ำอัดลม ลูกอม ขนมกรุบกรอบ และพฤติกรรมรักษาความสะอาดช่องปากในรูปแบบต่างๆ ของกลุ่มเด็กปฐมวัยและวัยเรียน

4.3 พัฒนาสมรรถนะของทันตบุคลากรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทางด้านการจัดบริการส่งเสริมป้องกันลดโรคฟันผุ การฝึกแปรงฟันในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การแปรงแห้งในเขตเมือง และอุดฟันน้ำนมที่เริ่มผุโดยใช้ฟลูออไรด์ในรูปแบบต่างๆ เช่น Smart technique ในกลุ่มเด็กอายุ 3 - 5 ปี และกลุ่มเด็กอายุ 6 - 12 ปี เพื่อป้องกันฟันน้ำนมหลุดก่อนเวลา ลดการเกิดโรคฟันผุในฟันถาวร และเพิ่มจำนวนฟันดีไม่มีผุ (Cavity free) ในกลุ่มเด็กอายุ 12 ปี

4.4 กำหนดนโยบายระดับประเทศเรื่อง ควบคุมการจำหน่ายอาหารและขนมที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพช่องปาก และมีสัดส่วนน้ำตาลในเครื่องดื่มและขนมที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

5. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ปัญหา/อุปสรรค/ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์	ข้อเสนอแนะที่ให้ต่อหน่วยรับตรวจ	สิ่งที่ผู้ทำหน้าที่ตรวจราชการรับไปประสาน หรือ ดำเนินการต่อ
- ขาดงบประมาณในการดำเนินงานเชิงรุกในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียน ประถม ศึกษาในการตรวจคัดกรอง และจัดบริการรองรับตามสภาพปัญหา	- ควรกำหนดงบประมาณแบบบูรณาการกลุ่มวัยที่มีสัดส่วนชัดเจนในการจัดบริการสุขภาพช่องปาก	- กำหนดต้นทุนในการให้บริการสุขภาพช่องปากด้านส่งเสริมป้องกันรักษาเบื้องต้นเพื่อให้มีงบประมาณในการดำเนินงานอย่างชัดเจน
- การดำเนินงานโรงเรียนในเขตเมืองเป็นภาระงานมากเนื่องจากมีเด็กจากต่างพื้นที่เข้ามาเรียนเป็นจำนวนมาก ทันตบุคลากรในพื้นที่ไม่สามารถจัดบริการได้อย่างครอบคลุม	- เครือข่ายจากทีมทันตบุคลากรจากพื้นที่ใกล้เคียงมาร่วมกันดำเนินงานเพื่อให้บริการให้ได้อย่างครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ตามแผนการจัดตั้งคลินิกหมอครอบครัว (PCC) ของแต่ละจังหวัด	- ดำเนินการให้มีการจัดทำแผนกำลังคนแผนการจัดตั้งเครือข่ายบริการ คลินิกหมอครอบครัว พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน
- ทันตบุคลากรไม่เพียงพอและขาดทักษะในการดำเนินงานบริการทันตกรรมในกลุ่มเด็กปฐมวัยและวัยเรียน	- พัฒนาสมรรถนะของทันตบุคลากรและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทางด้านการจัดบริการส่งเสริมป้องกันลดโรคฟันผุ การฝึกแปรงฟันในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	- เพิ่มจำนวนทันตภิบาล/นักวิชาการสาธารณสุข (ทันตสาธารณสุข) ให้เป็นไปตาม FTE ใหม่ รพ.สต.ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีทันตบุคลากรประจำ - เพิ่มการจัดทำคู่มือและแนวทางปฏิบัติด้านการบริการส่งเสริมป้องกันโรคในเด็ก 0 - 12 ปี

ปัญหา/อุปสรรค/ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์	ข้อเสนอแนะที่ให้ต่อหน่วยรับตรวจ	สิ่งที่ผู้ทำหน้าที่ตรวจราชการรับไปประสาน หรือ ดำเนินการต่อ
- โรงเรียนและท้องถิ่นบางแห่งไม่ให้ความร่วมมือในการจัดบริการ และการจัดสิ่งแวดล้อมเอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก	- กำหนดให้ท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียน มีมาตรการในจัดบริการและการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพช่องปาก และมีการส่งต่อเพื่อรับบริการที่เน้นการเก็บรักษาฟัน เชื่อมโยงถึงชุมชน ครอบครัว ในการให้เกิด SELF CARE	- บูรณาการระดับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพขอ.ในการสนับสนุนจัดกิจกรรมด้านสุขภาพช่องปากในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนทุกสังกัด เชื่อมโยงถึงชุมชนและครอบครัว

6. ข้อเสนอแนะตอนนโยบาย / ต่อส่วนกลาง / ต่อผู้บริหาร / ต่อระเบียบ กฎหมาย

6.1 กำหนดเป็นนโยบายระดับประเทศ ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนทุกสังกัดต้องสนับสนุนให้มีการจัดบริการตรวจคัดกรองสุขภาพช่องปาก และสนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการส่งเสริมป้องกัน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพช่องปาก

6.2 ส่งเสริมและขยายผลโครงการต้นแบบ ที่มีผลกระทบทำให้เด็ก 0 - 12 ปี มีพฤติกรรมและสุขภาพช่องปากที่สมบูรณ์ เช่น โครงการเครือข่ายเด็กไทยฟันดี เพื่อต่อยอดให้มีการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน โครงการเด็กไทยอ่อนหวาน และโครงการโรงเรียนปลอดน้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบ การควบคุมการขายขนมรอบโรงเรียนและในชุมชน เพื่อให้เกิด Health Literacy ด้านสุขภาพช่องปากอย่างยั่งยืน

7. นวัตกรรมที่สามารถเป็นแบบอย่าง (ถ้ามี)

7.1 โรงเรียนเด็กไทยฟันดีต้นแบบจังหวัดสระแก้ว ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี

7.2 การอุดฟันด้วย Smart technique จังหวัดฉะเชิงเทรา สระแก้ว สมุทรปราการ ตราด จันทบุรี และปราจีนบุรี

7.3 การจัดบริการทันตกรรมเพิ่มทวีในโรงเรียนประถมศึกษาของเครือข่ายโรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ (มาบตาพุด) เครือข่ายโรงพยาบาลบางน้ำเปรี้ยว และเครือข่ายโรงพยาบาลสนามชัยเขต

7.4 เครือข่ายโรงพยาบาลบางน้ำเปรี้ยวและโรงพยาบาลแปลงยาวดำเนินกิจกรรมเด็กเล็กฟันดีวิถี self-care เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถดูแลสุขภาพช่องปากของบุตรหลานได้

7.5 ดำเนินการพัฒนาอสม.เชี่ยวชาญสาขาสุขภาพช่องปากและจัดประกวดในปี 2561

7.6 การฝึกแปรงฟันในเด็กปฐมวัยและการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน โดยเทคนิคแปรงแห้งในเขตชุมชนเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้รายงาน นายอนุโรจน์ เล็กเจริญสุข
ตำแหน่ง ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ
วัน/เดือน/ปี 8 สิงหาคม 2561

โทร 08-1646-6252 e-mail : anurojl@gmail.com